

АНТІН МУХАРСЬКИЙ

ДОБА

**СПОВІДЬ МОЛОДОГО
БАНДЕРІВЦЯ**

*Неполіткоректний роман
у чотирьох частинах*

**ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2015**

ПЕРЕДМОВА

Восени 1994 року, коли я знічев'я забрів до Спілки письменників України, перестріла мене на сходах місцева секретарка й сповістила змовницьким тоном, що під проводом Спілки якраз створено комітет, у якому приймають рукописи на міжнародний літературний конкурс «Гранослов». А потім спитала, чи немає у мене чогось цікавенького?

На ту пору лежали в шухляді мого письмового стола кілька нотатників, у які я заносив певні думки та враження від наших національно-визвольних змагань часів здобуття Незалежності з року так 1989-го аж по нинішній час, але вони потребували певної систематизації та редагування. «А чому б мені з тих нотаток не зіпшити якусь повість чи й навіть роман?» — подумалося після тої розмови, і оскільки часу вільного мав купу, то увесь вересень і жовтень просидів у бібліотеках та на кухні власної квартири, від руки переносячи на папір записи з нотатників.

За ті два місяці «зіпшилася» у мене досить пристойна повість, яку я не знав як назвати: «Герой нашого часу», чи «Як гартувалася криця», чи «П'ятниця. Тринадцяте», чи «Хіба ревуть воли, як ясла повні?». А оскільки всі більш-менш пристойні назви було вже розібрано моїми літературними попередниками, то я й назвав оту повість «Доба», ну, в плані не просто відтинок часу, а в плані «Доба-Епоха» — просто, як кажуть, та зі смаком.

Саме вона й отримала гран-прі на конкурсі «Гранослов», а ще право бути виданою окремою книжкою у видавництві «Український письменник» накладом у тисячу екземплярів (що є нині неабияким літературним раритетом).

Цей «дебютний успіх» надихнув мене на продовження, і за якихось три наступних місяці я перетворив повість «Доба» на повноцінний роман у чотирьох частинах, який був майже готовий улітку 1995 року.

Але часи стрімко мінялися, й національно-піднесене українське відродження початку дев'яностих змінилося глухою

апатією, а часом неприкритою ворожнечею промосковсько-імперських сил до всього українського, тим більше що у двох останніх частинах мого роману піднімалися гострі соціально-політичні проблеми, що не вкладалися в прокрустове ложе офіційного дискурсу кучмівської доби.

Погулявши по різних видавництвах з пропозицією видати «Добу» окремою книжкою, я усюди отримав відмови й урешті закинув цю невдячну справу.

З тої пори «Доба» так і лежала в моїй шухляді, аж поки я знову не почув її тихий голос. «Час настав, друже, — шепотіла вона мені, — адже все, про що ти писав і думав майже двадцять років тому, все це актуальне й нині».

Тому, користуючись нагодою, хочу подякувати пану Івану Дзюбі за його життя і творчість, а особливо за останню книгу «Нагнітання мороку», бо вона повернула до життя певні забуті думки та асоціації.

Кажу «Дякую» з великої літери пану Юрію Винничуку (і не тільки за блискучий вірш «Убий підараса», що послужив каталізатором продовження проекту «Легідна українізація», а й за люб'язну згоду процитувати в деяких місцях роману його есей «Малоросійський мазохізм» та безсмертне оповідання «Ги-ги-и»!)

Кажу «дякую» моїм батькам та близьким, що терплять усі мої «бандерівські вихиляси».

Кажу «дякую» своєму Народові й Господу Богу, що дає нам право жити й творити!

Ну й насамкінець хочу подякувати всім ворогам Незалежної України, бо саме ви своїми діями, словами й вчинками пробудили моє вже давно забуте бажання дописати цей роман до кінця.

*З любов'ю та повагою,
автор — Антін Мухарський
Київ 2012 р.*

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

Цей літературний твір створено на основі подій, які могли би мати місце в реальному житті, а могли б і не мати.

Будь-які аналогії та порівняння героїв роману з реальними людьми є недоречними, бо майже всі персонажі, представлені й згадані в романі, є скоріше уособленням характерних рис того чи іншого людського психотипу та художньою вигадкою автора, аніж правдивим зображенням осіб, що перебували в стані фізичного буття в певний проміжок часу, описаний у романі.

Усі неполіткоректні вислови, вжиті у романі, є лише приватними та суб'єктивними думками тих чи інших персонажів і промовляються від їх імені.

Автор не несе жодної відповідальності й не приймає на свою адресу жодних звинувачень у розпалюванні міжнаціональної, расової чи міжконфесійної ворожнечі, жодних закидів щодо пропаганди фашизму, расизму, ксенофобії, гомофобії, свідченням чого є застереження на початку роману, яке ви зараз і читаете.

Автор завбачливо попереджає, що читати цей твір не рекомендується людям із нестійкою психікою, схильним до психопатичних та параноїдальних станів, спричинених браком культури, толерантності, освіти та виховання, радикальним адептам людиноненависницьких тоталітарних ідеологій, а також дітям до 18 років, вагітним жінкам та людям без почуття гумору.

Усім іншим бажаємо приємного читання!

*Присвячується усім тим, хто боровся,
попри все бореться, а також усім тим,
кому ще належить поборотися за Україну!*

Частина перша НІЧ

Розділ перший

НАРОДЖЕНИЙ НОВОЮ ДОБОЮ

13.11.1993 року

Доба народжується на кухні під електронне цвірінкання позивних радіостанції «Промінь». «Боже великий, єди-и-иний, Нам Україну храни...» – награв радіо над моїм вухом. Я сиджу на кутовому червоному диванчику від чеської кухні «Марія» за білим столом, вкритим картою, трохи пошарпаною клейончастою скатертиною, і вечеряю.

Мій дім – масивний київський будинок сталінської довоєнної забудови, пофарбований у жовтий колір, посічений дощами та потрощений роками, стоїть на печерському пагорбі серед могутніх старих кленів, каштанів та горобин, закутий у мряку листопадової ночі. Збудований Альошиним на початку 30-х років на розі вулиць Московської та Панаса Мирного, він багато чого пережив і певною мірою уособлює долю моєї багатостраждальної країни з усіма її голодоморами, сталінськими репресіями, тотальним змосковщенням і, зрештою, героїчною боротьбою небайдужих до її долі синів творчої інтелігенції, до яких я себе певною мірою, хе-хе, зараховую.

Я маю за плечима 25 років життя, повну вищу освіту (Київський театральний інститут ім. Карпенка-Карого), дружину, півторарічну дитину, дворічний стаж роботи у Великому Державному Театрі (далі усюди скорочено ВДТ), невеликий досвід роботи за сумісництвом у школі (викладаю старшокласникам

історію світової культури), десятки зо три непоганих віршів, дві одноактні п'єси, багатий щоденниковий матеріал, ненаписаний роман, декілька публікацій в літературно-громадських журналах, силу-силенну амбіцій, невдоволене самолюбство, безмірну самоіронію, саркастичне світосприйняття, палку любов до життя, ніжну душу, невблаганний потяг до ідеалу, схильність до рефлексій, психоаналізу та психофізичної школи акторської гри, три заплombовані зуби, медаль ім. Ернста Тельмана та Вільгельма Піка за роботу з дойче-піонерською організацією, яку мені вручив сам голова німецького комсомолу під час служби у лавах радянського окупаційного контингенту в Німеччині (і цим дуже пишаюся), батьків, молодшого брата, а ввечері — страшенний апетит, який я вдовольняю всіма можливими засобами.

Сьогодні мій фізичний голод вдовольняють: смажена дружиною картопля, п'ять чи шість тоненько нарізаних шматочків вареної ковбаси «Шахтюрська» (чому вже, наприклад, не «Бидловозинська» чи «Важкопромислова»), бо це єдиний м'ясний продукт, який на теперішній день можна вільно купити в магазинах, а також три консервовані помідори, що я їх вловив у трилітровому слоїку. Ті ж помідори, що я не виловив, розлазилися під пальцями, лишаяючи на своїх ароматних тільцях сліди моєї браконьєрської діяльності, і знову падали в холодний гострий розсіл, отож завтра матиму від дружини рознос, в якому з усією нещадністю будуть викриті моя неохайність, непорядність, жлобство, неповага до чужої праці та інші ментальні ознаки, притаманні представникам української творчої інтелігенції, особливо коли вони перебувають у стані культурологічного шоку.

А я таки був шокований. Повернувшись близько дванадцяті додому, я тримав у руках фангастично коштовну річ — перше число літературно-мистецького часопису «Четвер». Гарне таке... Із білою шерехатою суперобкладинкою, з підписами усіх тих хлопів, що влаштували сьогодні у будинку актора дійство під назвою «Мистецьке читання літгурта "Бу-Ба-Бу"». От вони — всі, як один, розписалися — Андрухович, Неборак, Ірванець і ті, що до них доєдналися, — Іздрик, Прохасько, Єшкілев. Ось він — унікальний артефакт народження нової української літератури — лежить переді мною на столі, а я їм і милуюся ним. Жую свою картоплю, закусую «Шахтюрською» ковбасою, раз у

раз висмоктуючи терпкий кислувато-солоний сік з помідорів, і марю, марю... Марю новою Великою країною, що постала на мапі Європи, марю її великим майбутнім, щасливими днями, марю її вольною вдачею та тим захватом, який розпирає мої груди, коли я згадую, як хлопці читали уривки своїх оповідань та поезій, коли я розумію, що я — українець! (Чомусь у цьому місці захотілося сказати з пристрасстю, що я, чорт забирай, — українець! І ще так козацькою рукою махнути, типу «крикнув-свиснув на коня»... але я утримався від зайвого пафосу.)

«Боже великий, еди-и-и-и-иний, Нам Україну храни!» — удруге награв «Промінь» над моїм вухом опівнічні позивні. «Ну, як так можна смажити картоплю?» — звертаюсь подумки до дружини, активно працюючи щелепами. Вона (картопля) наче варена. А я люблю смажену, із золотою шкоринкою! І мене не зупиняє той факт, що я всім еством своїм відчуваю, як у мені накопичуються канцерогенні речовини. «Хочеш довго жити — викинь сковорідку», — кажуть йоги. Я хочу довго жити! Я хочу жити! Творити! Любити! Але не можу, ну, не можу я, милі мої йоги, без смаженої картоплі! Не пити — можу, не палити — можу, наплювати на зовнішній вигляд — можу. Можу двадцять разів підтягнутися на турніку! Ну, п'ятнадцять... Можу замкнутися в собі, можу бути нечемним, задирикуватим, можу витримувати піст, можу бігати зранку, можу красиво декламувати вірші Драй-Хмари... Я можу все! Але без смаженої картоплі не можу! Це скромна радість мого шлунка, це хвилини лагідного щастя, це гідне завершення складного, напруженого робочого дня. Це праця селекціонерів, трударів колгоспів (чи що там зараз замість них?), водіїв, вантажників, продавців і моєї дружини (невдячна праця, я їй про це завтра нагадаю. Спочатку подякую, а потім нагадаю...), якій я віддаю належну шану! М-м-м-м... Нездара! Я ж її вчив, що картоплю не варто прикривати накривкою з самого початку. Нехай випариться зайва волога. Часник треба кидати у самому кінці, за хвилину до того, як вимкнути газ. І, тільки вкинувши часник, можна накривати!

«Боже великий, еди-и-и-и-иний...» — утретє лунають позивні над моїм вухом й уриваються на самому початку, так і не дійшовши до фінального димінуендо. Червоний радіоприймач «Маяк» на стіні за моєю спиною завмирає і починає тихенько шипіти. Це означає — місцевий час нуль годин нуль-нуль хвилин. Почалася нова доба. Радіотрансляційна мережа припинила

свою роботу. «Нам Україну хра-ни-и-и-и-и...» — доспіваю я вже сам у повній тиші, активно пережовуючи картоплю і гортаючи перше число літературно-мистецького альманаху «Четвер».

«Ги-ги-и» — натрапляю очима спершу на забавні малюночки, а потім на назву оповідання та прізвище автора — Юрій Винничук... Хто такий — не знаю? Гортаю далі і жую, жую, жую... Єшкілев, Прохасько, Іздрик, Картопля, Ковбаска, Помідорчик, знову Єшкілев...

О, мій апетите! Ти — моє зцілення, ти — моє щастя! На мить я забуваю про все і віддаюся йому до останку. Він слугує стомленому мозкові, виснаженому емоціями, очищаючи його від уривків спогадів, ракурсів, інтонацій і шлейфів дня, що минув. Його неандертальська сутність зцілює та надає сил. Їм я негарно, ну вже в усякому випадку неестетично — ги-ги-и, як австралопітек — ги-ги-и (це ж треба, причепилося до мене це Винничукове «ги-ги-и»), адже інколи людині треба злитися зі своєю природною сутністю, відчути в собі одвічний поклик предків, що розпалювали ватри за допомогою кременя та полювали на шаблезубих тигрів. Погляд мій автоматично обмацує поверхні знайомих стін, майже новий холодильник «Мінськ» з відірваною ручкою (дасться взнаки зниження якості продукції в останні роки радянської влади), якісь недолугі коричневі з зеленим шпалери на стінах (клеїли, що було, бо іншого не було), стару, ще бабусину ліану, трилітрові порожні слоїки для молока на підвіконні, потріскану стелю, грубезні віконні рами з патьоками давно вже не білої фарби, жовто-бурий лінолеум «а-ля Лувр», як жартує моя мама, недбало викладений коричневий кахель біля мийки й товсті чавунні батареї, такі собі індустріальні баяни часів перших п'ятирічок — типовий сумний натюрморт звичайного пострадянського житла, на який я, одначе, не звертаю уваги, бо зі мною мій апетит! Щастя моє! Мій рятівнику! Я насолоджуюсь активним слиновиділенням не згірше, ніж «Червоними виноградниками» та «Зоряною ніччю» Ван Гога. Я втішаюсь гостротою присмаку холодного помідора, неначе божественним синкопічним співом Шинед О'Коннор. Серце моє завмирає, наче я знову бачу перед собою божевільно-пристрасні очі Катрін Деньов у фільмі Бунюеля «Денна красуня» — очі пропащего янгола, а не купку смаженої теплої картоплі. Апетите мій! Завдяки тобі в душі моїй лунає давно забутий відгомін юнацьких еротичних мрій. Ти примушуєш мене забувати про те, що понад

усе цікавить високоосвічену, культурну та моральну людину (тобто про самого себе), і вчиш відчувати життя в усій його повноті — пухирцями на язичці, стравоходом, шлунком, шкірою, по якій бігають мурашки тваринного задоволення. У такий спосіб інстинктивний та банальний процес жування перетворюється на священне дійство, апофеоз абсолютної гармонії Всесвіту, і то одна з найвищих та найшляхетніших насолод, якими тішить себе грішна людина на цій землі, — насолода від споживання хліба свого щоденного. Слава тобі, мій апетите!!! (У душі звучить патетична музика.)

«Жуй повільно, чемненько. Випрями спину й кожен шматок пережовуй не менше шістдесяти разів. Він має добре просякнути слиною, яка своїми ферментами розчинить частину вуглеводів і поліпшить процес травлення», — з глибини далекого дитинства раптом виринає світлий образ моєї, Царство їй Небесне, бабусі — неперевершеної виховательки, знавця й дослідника медичної літератури, свідка царського режиму, прихильниці застосування фізичних методів лагідного насильства (ремінь, різки) для виховання гармонійної особистості. Я всміхаюся до себе й згадую в деталях дуже чітко той момент, коли вона мені це сказала. Я сиджу за цим самим столом, який вкритий приблизно такою ж скатертиною, і споживаю якісь котлетки з картопляною порешкою, а вона мене повчає.

Надворі 1976 рік. Саме розгул брежньовського застою. Уся країна повниться споживацькою лихоманкою — румунські стінки, нові моделі телевізорів «Електрон» та «Горизонт», німецькі килими та сервізи «Мадонна», болгарські джинси «Ріла» та польські джинси «Одра», чеські луна-парки, жувальні гумки «Педро» (соціалістична відповідь європейському аналогу «Дональдів»), китайські термоси та багато інших цікавинок, за якими ганяється увесь радянський народ. Будують БАМ. Вдало закінчено космічний експеримент «Союз-Аполлон». Навколо зачайлося КДБ. Дисидентів висилають з країни. Євреї тікають самі. Кидають за ґрати учасників Гельсінської спілки. Кандидатів у члени приймають у члени, а я — восьмирічна міська дитина із повною відсутністю апетиту — сиджу на тому ж самому, що і зараз (тільки абсолютно новенькому й дуже модному), червоному диванчику й жую. Жую довго, рахуючи кожен рух щелеп. Я чомусь дуже чітко запам'ятав ту цифру, яка в мене тоді вийшла, — 111. Можливо, цьому сприяло те, що мій друг Костік Папуас (Папуас — то

прізвисько, бо був надто кучерявий) жив саме у сто одинадцятій квартирі.

– Сто одинадцять, – кажу бабусі, проковтнувши їжу.

– Що – сто одинадцять? – відриває вона очі від журналу «Здоров'я» з телеведучою Юлею Білянчиковою на обкладинці.

– Сто одинадцять разів замість шістдесяти... жував я... ну, щоб проковтнути все, що було в роті... – кажу я.

– Це тому, що батьки тебе не привчили з дитинства їсти естетично, а дозволяли набивати повний рот, як опудалу городньому. Принести дзеркало, щоб ти подивився на оту мавпу, яка сидітиме перед тобою? Га?

– Не треба! – лякаюся я, не дуже розуміючи, про яку мавпу йдеться. Про мене чи що?

Тим часом бабуся продовжує... «От у австро-угорській школі цісарських драгунів...» – і далі я вислуховував цілу теоретичну викладку (мабуть, поцуплену з чийось мемуарів – улюбленого літературного жанру моєї бабусі) про виховання майбутніх драгунів у якомусь там віденському корпусі. Бабуся довго, смакуючи кожним словом, розповідала мені про якісь жахливі тортури, які над ними проробляли, примушуючи їсти з ножем і виделкою, тримаючи під пахвами томи великої німецької енциклопедії, або про ходіння із запхнутим у сраку крейцером, щоб хода була підтягнута й шляхетна, або про стояння з однією піднятою ногою (таке, до речі, і в радянській армії практикувалося) і ще багато безглузких та нудних екзакуцій, які б сприяли вихованню хороброго воїна та шляхетного лицаря-джентльмена – ідеалу моєї бабусі. Але той ідеал аж ніскільки не підходив для мене. Стрункий придурок з вусами, вбраний у пір'я, сяючий золотими гудзиками, з двома нудними книжками під пахвами та п'ятаком у сраці? Ні! Звиняйте! Я хотів бути Гойком Мітичем – «Великим змієм» чи вже на крайняк Діном Рідом – визволителем пригноблених індіанців, поїдачем сирого м'яса й вправним гравцем на губній гармоншці. «Боже, який жах!» – казала бабуся, коли разом зі мною дивилася ті фільми: «Чингачгук», «Оцеола», «Син вовка» чи «Золото Маккени», а я був у захопленні від героїчної вдачі моїх улюбленців.

– Мерщій за фортепіано, і п'ять разів без помилок зіграти «Пастушок» Майкапара і двічі «Прелюдію» М'ясковського! – казала вона по закінченні фільму, і це був трагічний для мене реванш за отриманий ковток насолоди.

ЗМІСТ

Передмова.....	3
Застереження.....	5

Частина перша

НІЧ

Розділ перший НАРОДЖЕНИЙ НОВОЮ ДОБОЮ.....	6
Розділ другий ІСТОРІЯ МОГО КОХАННЯ.....	20
Розділ третій РОЗМОВА ПО СУТІ.....	32
Розділ четвертий МОЇ СНИ.....	42

Частина друга

РАНОК

Розділ перший СВЯТЕ МОЛОКО.....	51
Розділ другий НАЩАДКИ ГІРШИХ.....	63
Розділ третій МІЙ НАРОД.....	76

Частина третя

ДЕНЬ

Розділ перший ПРО ЄВРЕЇВ	85
Розділ другий ПРО ГОМОСЕКСУАЛІСТІВ	96
Розділ третій А КОРОЛЬ — ГОЛИЙ!	105
Розділ четвертий ЗА ШИРМОЮ	118
Розділ п'ятий СМАК ЛАЙНА	125
Розділ шостий НА ПУШКІНСЬКІЙ	138

Частина четверта

ВЕЧІР

Розділ перший СТАРА ГВАРДІЯ	147
Розділ другий СИНДРОМ КДБ	159
Розділ третій ПЕРЕД ОСТАННІМ БОЄМ	168
Розділ четвертий І ОДИН У ПОЛІ — ВОЇН!	176
Розділ п'ятий ШОУ МАСТ ГОУ ОН!	188
Епілог	195